

Природне середовище також відіграє значну роль в організації простору в новелі. Море, яке постійно присутнє, символізує як відкритий простір та надію, так і загрозу та небезпеку. Опис моря, хвиль відображає внутрішні стани персонажів та підсилює атмосферу невизначеності та загрози.

В цілому, організація простору в новелі «Ходою краба» демонструє майстерність Грасса щодо інтеграції складних тем і досвіду в щільну й напружену оповідь. Різні простори, чи то корабель, топоси чи природне середовище, служать носіями сюжету та дозволяють читачеві розуміти історію з різних точок зору. За допомогою цієї багатогранної просторової структури письменник створює складний твір, в якому стрижневою постає трагічна історична подія, але також досліджує універсальний людський досвід втрати, травми та надії.

Література:

1. Grass G. Im Krebsgang. Göttingen : Steidl Verlag, 2002.
2. Kühn R. Tempus Rätsel zum Tempus Wechsel – Moderne Zeitdiskurse und Gegenwartsliteratur zwischen Berechnung und Verrätselung der Zeit. URL: http://deposit.ddb.de/cgi-bin/docserv?idn=973961562&doc_var=d1&doc_ext=pdf&filename=973961562.pdf

Горбач Н. В.

кандидат філологічних наук, доцент,
Запорізький національний університет

Міщенко С. Ю.

Запорізький національний університет

МИНУЛЕ ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ МІЖПОКОЛІННЕВОГО РОЗРИВУ В РОМАНІ А. МЕЛЬНИЧУКА «ПОСОЛ МЕРТВИХ»

Аскольд Мельничук – американський письменник українського походження. На сьогодні він знаний як засновник літературного

часопису «Аgni» (1972), авторпоетичних творів, малої прози та чотирьох романів («Що сказано» (1994), «Посол мертвих» (2001), «Дім удовиць» (2008), «Уривок із таємного довідника Смедлі зі світової літератури» (2016), перекладач, спів укладач антології української літератури «From Three Worlds: New Writing from Ukraine» (2000), професор Масачусетського університету в Бостоні.

Батьки А. Мельничука належали до третьої, післявоєнної, хвилі еміграції. Якщо перше її покоління – власне емігранти, народжені в Україні – залишало батьківщину без сподівання коли-небудь повернутися назад через політичні мотиви і намагалося підтримувати тісні зв'язки з культурою країни походження через анклавне розселення, укладання шлюбів усередині своєї етнічної і релігійної груп, збереження мови, організацію громадських структур тощо, третє покоління – онуки емігрантів – здебільшого мало- або повністю незаангажоване в українське суспільне життя, але натомість інтегроване в нове соціокультурне середовище, то представники другого покоління – діти емігрантів – становлять окремий феномен. З цього приводу Н. Куликова зазначала: «Тоді як стара еміграція була вимушена говорити на «свій» або чужій метрополійній території, бо так склалися зовнішні обставини, нинішній «інородний» автор говорить на чужій території свідомо й за власним вибором для того, аби бути почутим світом і таки змусити з собою рахуватися. Своя малознана постколоніальна територія обмежує. Щоб сказати про своїх людей жителям іншої території, слід бути приналежним до обох цих територій» [3, с. 22]. Виховання від початку в умовах сталих міжнаціональних зав'язків призводило при переживанні та конструюванні своєї індивідуальності до формування в них подвійної (а інколи і множинної) ідентичності.

Усвідомлюючи себе американцем, А. Мельничук усе ж, за власним зізнанням, цікавиться своїм корінням, історією та культурою батьківщини предків. Частково з Україною пов'язана і його перекладацька та літературознавча діяльність. Але популярність в Америці письменнику приніс його перший роман «Що сказано», в якому на прикладі історії братів Зенона і Стефана Забобонів та їх нащадків, що починається в рідному Роздоріжжі в роки Першої світової

і завершується зі смертю Стефана в другій половині ХХ ст. у США, куди родина змушена буда емігрувати після Другої світової війни, порушується проблема самоідентифікації людини в чужому просторі. Пояснюючи 12-річний період написання роману, автор зазначив: «З кожною книжкою намагаюсь зрозуміти якесь особисте питання. І в «Що сказано» я намагався зрозуміти долю персонажів, які мали певну автобіографічну основу, але також мали і власне життя на сторінках роману. І щоб їх справді пізнати, я мусив увесь час, все більше й більше заглиблюватись в історію, а це означає, що я мусив все більше її вивчати, проводити своє власне дослідження» [1].

Продовженням цієї теми став і роман «Посол мертвих», у якому через ретроспективну оповідь головного героя Ніка Блуда постає історія двох емігрантських родин, які після війни опинилися в США. На новій батьківщині вони обирають різні стратегії виживання: якщо батьки Ніка невтомно працюють, дистанціюються від української громади і задля адаптації у новій країні навіть змінюють прізвище Верблюд на Блюд, то родина Круків закорінена в минулому. Зв'язок Ади з минулиною підкреслюється як алюзивним дівочим прізвищем Січ, так і місцем її походження. Народившись у місті Воскресенськ на річці Пам'ять, вона все життя змушена повертати до життя давноминуле, бути послом мертвих. Сліпота Ади – це також символ її зануреності у вчорашній день і неспроможності дивитися в майбутнє. Виховуючи подібним чином своїх дітей, вона стає причиною їх гибелі – опосередковано Пола, котрий накладає на себе руки, і безпосередньо Алекса, не надавши йому медичної допомоги.

Але тягар минулого нависає не лише над Круками, але й над Ніком Блудом. Замовчаний досвід батьків, пов'язаний із Голодомором і Голокостом, здетонує вже по їх смерті: чоловік усвідомить, що його персональна ідентичність, сформована в США, не є повною без українського складника, а отже він має змиритися зі знаннями про канібалізм матері й нацистське минуле батька. Для Ніка, одруженого на єврейці, рідні якої загинули в Аушвіці, історія батька – це необхідність визнання власної співпричетності до злочинів задля руйнування стереотипу про українців як антисемітів.

Звучить тема Голокосту і у вставній повісті про минуле Ади в Україні, написаній закоханим у неї поетом Антоном. Порятунком близнюків Баруха і Сета, яких переховувала героїня, – це одна із сторінок трагічної і жертвовної історії родини і нації, що надає американському досвіду жінки і її нерозривному зв'язку з українськими духами нового потракування.

Фікційний простір Голодомору та Голокосту в цьому романі, що не пов'язаний з його реальним розгортанням на території України, надає міфологічного, універсального звучання темі минулого. Воно виступає, з одного боку, «таким мінним полем, що кожен мав інакшу його мапу» [1, с. 40], а з іншого – провідником у майбутнє, чинником самоідентифікації і прийняття трагічної історії покоління своєї родини і країни.

Література:

1. Аскольд Мельничук: «Мені подобається стислий, сконцентрований стиль». Розмовляла А. Костовська. URL: <https://cutt.ly/Rct4bzY>
2. Куликова Н. Український персонаж та автор в американській мультикультурній традиції. Пошуки ідентичності. *Слово і час*. 2006. № 5. С. 22–29.
3. Мельничук А. Посол мертвих. Львів : Видавництво Старого Лева, 2018. 304 с.

Гречешнюк О. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРОБЛЕМА КОМУНІКАТИВНОЇ ПАМ'ЯТІ У НОВІТНЬОМУ НІМЕЦЬКОМОВНОМУ РОМАНІ ПОКОЛІНЬ

З початку XXI століття розвиток новітньої німецькомовної літератури характеризується появою своєрідних, наділених певною національною специфікою, жанрових різновидів. Серед них